

розташування тощо. Наголошується, що міські ландшафти, як комбіновані витвори природи і спільноти, мають демонструвати гармонію. Яскравий приклад, що наводиться ЮНЕСКО, – культурний ландшафт міста Ханчжоу (Китай) навколо Західного озера. У цьому ландшафті гармонійно поєднана природа і культура, озеро і пагорби, на яких розташовані численні храми, пагоди, павільйони, сади, а також дамби і штучні острови. Для істориків мистецтва Західне озеро є особливим культурним феноменом, через його вплив на ландшафтний дизайн в інших містах Китаю, Японії, Кореї, а також на культурні традиції поліпшення ландшафтів, що відображають буддистські ідеали злиття людини з природою («буддійський спокій» та «природа як картина»). Ландшафт Ханчжоу привертає увагу істориків урбанізму своєю візуальною цілісністю, незважаючи на високий темп розвитку міста (від регіонального містечка до мегаполісу з 8 мільйонами мешканців). Візуальна цілісність цього культурного ландшафту зберігається, завдяки відповідній будівельній політиці муніципалітету (підтримує існуючі висоти та межі ландшафту, зупиняє будь-яке його розширення, що може вплинути на горизонт Західного озера). Отже, зважаючи на глобальні зміни у практиках щодо міської спадщини, ЮНЕСКО розроблено рекомендації щодо історичних міських ландшафтів, в яких підкреслюється динамічна роль спадщини в ядрі сучасних суспільств, а також роль в політиці міського планування. ЮНЕСКО закликає розгорнути стратегії міського планування з акцентом на культурні та екологічні цінності.

ЦИВІЛІЗАЦІЙНА ТЕОРІЯ ОСВАЛЬДА ШПЕНГЛЕРА

Вєкшин Д.Є.

Науковий керівник – Жигло В.В., канд. іст. наук, доцент

Культурологічна концепція О. Шпенглера (1880-1936) вважається однією із найяскравіших в системі філософського знання XIX-XX століть. Основна праця О. Шпенглера - "Примерк Європи". Саме в ній автор виклав основні положення нової теорії культури. Вивчаючи особливості соціокультурної ситуації кінця XIX - початку XX століть, він виступив із різкою критикою європейського раціоналізму та теорії безперервного прогресу людства. Для О. Шпенглера світова історія не є єдиним процесом, що неупинно розвивається. В такому загальному вигляді її взагалі важко досягнути. Тому, на думку О. Шпенглера, історія культури може бути представлена лише як сукупність локальних культур, що виникають послідовно. Кожна з них у своєму розвитку підпорядкована чітким закономірностям. Закономірність

проявляється в тому, що кожна культура проходить стадії народження, розвитку, розквіту та занепаду. Саме ця ідея складає ядро концепції історичних циклів. Таким чином, О. Шпенглер заперечує лінійно-прогресивистський підхід до розуміння світової історії та пропонує нову модель культурного буття людства. Фундаментальними категоріями в його концепції стають "культура" і "цивілізація", які набувають специфічного звучання: він розділяє та протиставляє ці поняття.

Розкриваючи особливості культури, О. Шпенглер підкреслює, що культура - це органічна система духовно-соціальних орієнтирів, що мають здебільшого ціннісну основу, завдяки чому вона здатна піднести людину над буденністю. Існуючи як локальна, кожна культура є унікальною та неповторною, вона має свою національну основу. Локальна культура ізольована від інших локальних культур, її своєрідність визначається присутністю в ній "душею". "Душа" - це генетичний код культури, саме вона обумовлює винятковість кожної конкретно існуючої культурної форми. Культура стає своєрідним символічним вираженням душі, саме через культурні феномени душа може себе реалізувати та проявити.

Визнання локального характеру культури дозволило Шпенглеру зробити висновок про відсутність загальної спрямованості історичного процесу та наголосити на абсурдності самого поняття "людство". Життя культури, за Шпенглером, - це безперервний процес народження та загибелі ряду культурних форм, що являють собою своєрідні надбіологічні організми, неповторні та унікальні за своєю сутністю. Кожна локальна культура після народження та розквіту починає вичерпувати внутрішні резерви своєї душі, і на цьому етапі культура переходить у цивілізацію.

Для О. Шпенглера цивілізація є необхідним завершальним етапом розвитку культури. Перехід культури в цивілізацію знаменує собою перехід від творчості до механізму.

Основними ознаками цивілізації стають: закріплення суспільства, послаблення традицій та релігії, урбанізація, засилля техніки, занепад мистецтва, формування масової культури.

Отже, цивілізація - це культура, яка реалізувала свої цілі. У масштабах світової культури О. Шпенглер виділив вісім великих культур, які досягли зрілості: єгипетську, індійську, вавилонську, китайську, греко-римську, візантійську, майя, західноєвропейську. Історія, таким чином, розпадається на низку незалежних, неповторних замкнених локальних культур, які мають виключно індивідуальну долю. Шпенглер відмовився від ідеї європоцентризму, підгрунтям якої була теза про

Європу як центр світового культуротворення. Історія культури - це єдність розмаїття усіх проявів життя.

Ідеї О. Шпенглера сприяли розвитку нового напрямку в культурології, саме його теоретичні положення утворюють фундамент для більшості сучасних культурологічних досліджень.

ЛІТЕРАТУРА ЄВРОПЕЙСЬКОГО РОМАНТИЗМУ

Одинцов В.О.

Науковий керівник – Жигло В.В., канд. іст. наук, доцент

XIX століття — надзвичайно плідний період у розвитку світової літератури, відзначений яскравими талантами, творчими пошуками й відкриттями. У XIX ст. у літературу різних країн і різних континентів приходили нові покоління письменників, захоплені новими, висунути-ми їхнім часом і їхньою дійсністю.

Романтизм — перший за часом виникнення художній напрям, який відобразив зрушення в суспільній свідомості і зміни у світогляді людей на межі XVIII-XIX ст. Як ідейний і художній рух, він став відповіддю людського духу на поступ самої історії, тому зрозуміти ідейні й творчі пошуки романтизму без урахування історичних перетворень неможливо. Романтизм став і першим емоційним відгуком, і глибоким усвідомленням трагічного досвіду Французької буржуазної революції, наполеонівських війн, національно-визвольних рухів Європи й Америки, розвитку буржуазних відносин.

Поразка революції призвела до поширення насильства й терору, перекреслила віру в розум, його могутність та силу. Саме цим пояснюється те глибоке розчарування, що охопило багатьох митців і відобразилося в песимістичному тоні та трагічній забарвленості їхніх творів.

Рух романтизму розпочався у другій половині 90-х років XVIII ст. майже одночасно в Німеччині й Англії. У творчості Фрідріха Гельдерліна і гуртка ієнських романтиків були закладені основи німецького романтизму. Творчість Блейка, Вордсвота, Кольріджа визначила основні напрями художніх пошуків англійських романтиків. Хоча і в Німеччині, і в Англії виникнення романтизму було обумовлене всім розвитком літератури, але безпосереднім поштовхом для формування ідейного напрямку став духовний переворот, який відбувся під впливом Французької буржуазної революції. На початку XIX ст. романтизм набув загальноєвропейського характеру і був пов'язаний із наростанням національно-визвольного руху, який розпочався у більшості країн Європи після падіння наполеонівської імперії. У цей